

2. Яремик М.М. Проблеми венчурного фінансування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=2887>

3. Денисенко М.П. Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід: [монографія] / М.П. Денисенко, Л.І. Михайлова, І.М. Грищенко та ін. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 1050 с.

МІСЦЕ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В СУЧАСНІЙ ПАРАДИГМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Спільник І.В., к.е.н., доцент,
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль*

Успадковані від адміністративної економіки традиції у визначенні місця економічного аналізу в системі управління, трактують його як базовий інструмент контролю, що уможливує встановлення причин недосягнення визначених цілей і здійснювати пошук резервів задля підвищення ефективності функціонування суб'єкта господарювання. Логіка такого підходу базується на трактуванні економічного аналізу як науки, що пов'язана з формуванням техніки і методів аналітичних розрахунків для обґрунтування управлінських рішень на мікрорівні [1]. Основним змістом такого аналізу є:

- детальний аналіз ходу виконання планових завдань та поставлених цілей;
- широке використання детермінованих факторних моделей;
- орієнтація методик на вивчення минулого (ретроспективний аналіз);
- поглиблена оцінка окремих сторін діяльності без ефективної ув'язки одержаних результатів в єдину картину.
- У сучасних умовах сутність економічного аналізу полягає в тому, що він є особливим видом діяльності, пов'язаних з:
  - дослідженням економічних процесів, які складаються під впливом об'єктивних економічних законів і факторів суб'єктивного порядку, їх взаємозв'язку;

- виявом характеру дії економічних законів в конкретних умовах господарювання;
- розкриттям тенденцій та пропорцій господарського розвитку;
- науковим обґрунтуванням програм і прогнозуванням діяльності;
- контролем за виконанням планів та управлінських рішень, раціональним використанням ресурсів;
- виявленням позитивних і негативних факторів та кількісним виміром їх впливу;
- пошуком господарських резервів та розробкою заходів по їх залученню;
- виробленням і обґрунтуванням оптимальних управлінських рішень;
- узагальненням передового досвіду.

Таким чином, під економічним аналізом в широкому розумінні цього слова слід розуміти узагальнюючу оцінку результатів застосування аналітичних процедур, які використовуються для глибокого дослідження бізнес-процесів, економічного мікро-, мезо- і макросередовища. Він повинен включати в себе як сам аналітичний процес, так і розроблення певних моделей і методів, які можна використати для осмислення відповідних явищ і обґрунтування певних дій у відповідності до цілей здійснення аналізу.

Практична цінність економічного аналізу як прикладної діяльності, і як науки полягає в досягненні її основної мети – забезпечити об'єктивну оцінку стану аналізованого об'єкта та сприяти обґрунтуванню управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності функціонування. Таке трактування дозволяє сформулювати три базові функції, які аналіз виконує в систему управління на мікрорівні: оцінювну, діагностичну та пошукову.

Перша з них є базовою, з якої власне і починаються всі аналітичні процедури. Саме ця функція є найбільш традиційно розвинутою і дозволяє вирішувати такі завдання:

- оцінка досягнення поставлених цілей (оцінка виконання плану, завдання);

- оцінка інтенсивності розвитку (оцінка динаміки);
- оцінка позиціонування об'єкта в існуючій системі (рейтингування, бенчмаркінг);
- оцінка внутрішньої будови об'єкта (оцінка структури, організації);
- оцінка ефективності роботи чи використання ресурсів.

Не заперечуючи необхідності і важливості реалізації цієї функції в процесі аналітичного дослідження економічних процесів, все ж, слід відзначити, що це тільки початкова і відносно нескладна процедура, з допомогою якої не завжди можна обґрунтувати відповідні управлінські рішення. Тому після процедури, як правило, приступають до наступного етапу – діагностики проблеми.

Основною метою діагностичної функції аналізу є ідентифікація місця об'єкта аналізу у сукупності подібних об'єктів, за розробленими алгоритмами вирішення існуючих проблем чи проведення поглиблених досліджень. При реалізації цієї функції вирішуються такі завдання:

- встановлення сукупності (типу, класу), до якої відноситься об'єкт чи ситуація, що потребує певних управлінських дій;
- встановлення відмінності об'єкта чи ситуації від стандартних (базових);
- ідентифікація відхилень на позитивні, нейтральні та негативні з позиції цілей діяльності;
- моделювання сукупного впливу позитивних та негативних чинників на траєкторію розвитку об'єкта аналізу (наприклад SWOT – аналіз);
- здійснюється відбір та застосування базових методик та прийомів, з допомогою яких здійснюється регулювання діяльності об'єкта аналізу.

Реалізація діагностичної функції економічного аналізу дозволяє спростити процес підготовки управлінських рішень з одночасним підвищенням їх ефективності за рахунок використання вже існуючого досвіду розв'язання аналогічних проблемних ситуацій.

У випадку, коли об'єкт чи ситуація, які потребують аналізу при підготовці управлінського рішення, не можуть бути віднесені до відомих класів чи груп, або ж існуючі відмінності є суттєвими, слід переходити до пошукової функції економічного аналізу. Основним призначенням такого аналізу є встановлення причин цих відмінностей та пошук нових шляхів впливу на ці причини з метою досягнення поставлених цілей. Основними завданнями цієї функції є:

- встановлення причин, які генерують відмінності об'єктів аналізу відносно типових;
- вибір індикаторів, які дозволяють ідентифікувати і оцінити дію цих причин;
- моделювання впливу встановлених причин на траєкторію розвитку об'єкта аналізу;
- встановлення механізму і задіяння впливу факторів, що формують бажаний розвиток об'єкта аналізу.

Ця функція аналізу є найбільш складною і потребує для свого виконання застосування специфічного аналітичного інструментарію, який вимагає ґрунтовної економічної і математичної підготовки.

Зміст економічного аналізу впливає з його мети та тих функцій, які він виконує в системі управління. Завдання ж аналізу зумовлюються метою, видом та об'єктом аналізу. У найбільш загальному плані завдання, які стоять перед економічним аналізом діяльності суб'єкта господарювання, можна сформулювати таким чином:

1. Об'єктивна оцінка:
  - досягнутих масштабів діяльності об'єкта аналізу, пропорційності та динамічності його розвитку;
  - економічної ефективності використання ресурсів;
  - стану зовнішнього стосовно об'єкта аналізу середовища;
  - позицій об'єкта аналізу у зовнішньому середовищі.
2. Діагностика стану об'єкта аналізу:
  - фіксація і встановлення суттєвості відхилень від базового рівня, програми розвитку, договірних зобов'язань, дотримання норм, нормативів і квот;

- визначення стадії життєвого циклу і проблемних зон діяльності об'єкта;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків функціонування об'єкта і побудова його факторної моделі;
- розрахунок впливу факторів на зміну результативних показників;
- дослідження причин, що породжують і сприяють дії певних факторів.

3. Діагностика перспективи функціонування об'єкта аналізу:

- життєздатності, прогнозування розвитку об'єкта та зовнішнього середовища;
- надійності прогнозу розвитку об'єкта аналізу та зовнішнього середовища;
- зіставності потенціалу об'єкта і ємності зовнішнього середовища;
- обґрунтованості економічними розрахунками запланованих показників щодо масштабів, пропорційності та динамічності діяльності;
- напруженості програми функціонування та договірних зобов'язань об'єкта.

4. Пошук і мобілізація резервів підвищення ефективності діяльності:

- вивчення передового вітчизняного та світового досвіду;
- вироблення рішень, спрямованих на усунення негативних і створення умов для підсилення дії позитивних факторів;
- обґрунтування вибору найоптимальнішого з можливих варіантів управлінських рішень.

Виходячи з функцій, які виконує економічний аналіз в процесі управління суб'єктом господарювання, застосовують два підходи до визначення його місця в управлінні на мікро-рівні:

1) аналіз є обов'язковим елементом у реалізації всіх існуючих функцій менеджменту. При такому підході, виходячи з існуючої тенденції до інтеграції наук, відповідні методики аналізу повинні стати невід'ємною частиною відповідних курсів, які теоретично обґрунтовують оптимальну реалізацію цих

функцій (планування, обліку, контролю й аудиту, менеджменту, організації та економіки виробництва, теорії систем тощо). На сьогодні цей підхід є домінуючим і він призводить до суттєвого дублювання навчального матеріалу в програмах з економічної підготовки, відсутності аналітичної цілісності та системного підходу [2];

2) аналіз є необхідним інструментом обґрунтування та оптимізації управлінських рішень в усіх сферах економічної діяльності. У цьому випадку він повинен розвиватися як самостійна наука, предметом якої є розвиток і структуризація аналітичних процедур та методів в залежності від проблем, для вирішення яких будуть готуватися та прийматися відповідні управлінські дії. Такий підхід забезпечить також необхідність органічного застосування економіко – математичних та евристичних методів при аналізі достатньо складних або абсолютно нетипових проблем, коли ціна прийнятого рішення буде достатньо високою [1, 3-6].

На завершення слід зазначити, що зміна підходу до визначення місця економічного аналізу в системі управління господарюючими суб'єктами повинна спричинити докорінне переосмислення методів та методик аналізу і потребує значних зусиль спільноти аналітиків як науковців, так і практиків.

Література.

1. Герасименко Т. Теоретико-методологічні проблеми розвитку економічного аналізу у контексті зміни його парадигми. // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: міжнар. зб. наук. пр. – 2016. – Вип. 3. – С. 58-68.

2. Спільник І.В. Аналітичні дисципліни в системі вищої економічної освіти. // Теорія і практика економічного аналізу: сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку до 35-річчя кафедри економічного аналізу: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 10-12 жовтня 2006 р.]. – Тернопіль: Економічна думка, 2006 – С. 185-187.

3. Спільник І.В. Економічний аналіз і виклики глобалізації. Економічний аналіз. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу ТНЕУ. Тернопіль: Економічна думка, 2008. Випуск 3 (19). С. 14-17.

4. Спільник І.В. Економічний аналіз як галузь економічної науки. // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Трансформація економічного аналізу» - Київ, КНЕУ. 2002. – С. 486-490.

5. Спільник І.В., Ярошук О.В. Принцип системності в аналітичних дослідженнях. Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2018. Том 28. №2. С. 182-190.

6. Спільник І., Палюх М. Суб'єктивний фактор і ризику в аналітичній діяльності бухгалтера. Інтеграційна система освіти, науки і виробництва в сучасному інформаційному просторі: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. 31 травня 2018 р. тернопіль: Крок, 2018. 162 с.

ВИТРАТИ НА ЛОГІСТИКУ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Сумець О.М., д.е.н., професор,
Національний фармацевтичний університет*

Нині логістичні витрати (ЛВ) в наукових дослідженнях стають досить актуальним об'єктом досліджень. Про це свідчить численна кількість публікацій за останні п'ять-сім років. Дослідники цілком справедливо в твердженні, що все зростаючий інтерес виробників до ЛВ обумовлений, перш за все, потребою в зниженні ціни на продукцію і супутні послуги, бо останні в ціні товару складають досить значну частину. Цей факт вже давно підтверджено проведеними в Великобританії дослідженнями виробничого циклу виготовлення продукції, включаючи її доставку кінцевому споживачеві. Фахівці довели, що у вартості товару, який потрапив до споживача, більш ніж 70 % становлять витрати, пов'язані зі складуванням та зберіганням, навантаженням і розвантаженням, переміщеннями і транспортуванням, упаковкою та іншими операціями, які забезпечують своєчасне просування матеріального потоку, тобто з безпосередніми витратами на логістику.